

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oïren

Fregada

Avuy només serà una mica de fregada que pegarem an ets anticlericals, no perque no se'n merescuen una de ben grossa, sino perque avuy es nostro bon company *En Vera-Veu* té moltes coses que dir an es socialistetxos, i convé deixar-lo assaciar, ara que té delit i está de saba. ¡Hala idò si's-e pegam an ets anticlericals sa mica de fregada, que massa guanyat s'ho tenen!

I

Xisclets an es socialistes

Les n'ha pegat un a ferir s'Ajuntament de Bruselas. Es socialistes entany havien alsat un monument an En Ferrer i Guardia a una plassa de Bruselas. Idò bé, s'Ajuntament d'allà ha manat llevar aquell monument pe'sa nosa que feya i perque era una taca per una gran ciutat moderna es tenir un monument a un no-ningú com En Ferrer que per desbaratador de pobles i revolucionari furiós l'hagueren de fusellar dia 13 d'octubre de 1909. ¡Pobres socialistes! ¡tan mesos que anaven ab so monument d'En Ferrer a Bruselas! ¡Ja no hi ha tal monument, gracias a Deu an aquella gran ciutat!

II

Va esser un «crim» es tomar sa «Porta»

A ses Corts dos senadors, Srs. Avilés i Tormo, s'alsaren dia 7, protestant contra es Bal-le de Ciutat per haver autorisat que tomassen sa *Porta de sa Reconada de Sta. Margalida*. I ¿que contestá es Govern per boca des Ministre d'Instrucció Pública? Que «lo que succeí, fonc qu'una ma criminal feu tals coses an aquella Porta, i que llavò l'hagueren de tomar per ruïnosa».

De manera qu'aquells *senyors* que sa nit des dilluns an es dimars de s'altra setmana posaren aquell tay de feyners a sa Porta per esfondrarla i ferla mal-bé de tot, foren uns criminals. Així hu ha declarat solemnement es Govern dins ses Corts.

¡Molt ben calificats están aquells barbatxos!

III

¡Hala Sorianetxo!

Si, En Sorianetxo dins ses Corts dia 7 del corrent censurá i tabuixá el Sr. Governador de Balears per una obra bona qu'havía feta i que le hi atabaren totes ses persones decents de Mallorca.

Aquesta obra bona va esser posar una bona multa a ses tristement célebres germanes Vigné i an ets empresaris des teatre de Ciutat *El Balear* pe'ses representacions indecentíssimes qu'aquelles pertefens feren an aquell teatre; i no sols els-e posá sa multa, sino que va privar de fer

tals indecencies tan crues i tan crues; per lo qual elles prengueren aygo dimegres de la setmana passada. Bon viatge! i si han de tornar, que tornin girades com ets odres. ¿No es ver que está molt en caràcter En Sorianetxo defensant espectacles immoralíssims?

Sa nostra enhorabona més coral an el Sr. Governador per aquesta defensa tan resolta qu'ha feta de sa moral pública!

Així se porten es Governadors dignes!

IV

Sa Republica a la Xina

Si, ja hi ha sa República a la Xina, i per lo meteix tot son rebumboris, incendis, robos, morts a centenars i naufratx per llarc. A Pekin han saquetjats molts de carrers i han calat foc a una partida de cases. Ets embaixadors de ses altres nacions han demanades an aquestes ses tropes necessaries per defensar i amparar es seus súbdits respectius, residents a la Xina. Barris sencers de Pekin han feta flamada. Estols de soldats se sublevaren, i, seguits de molts de paisans, calaren foc a ses botigues i cases de crèdit des carrers principals i sa *Casa de la Moneda*. Tothom está aborronat. Lo qu'han cremat es revolucionaris a Pekin, suposa més de cent milions de francs... S'hi conten més de cents morts just an aqueys incendis. ¡Bé han comensat es republicanetxos de Xina! ¡Ja'ls-e poren encollar ab sos d'Espanya i Portugal! ¡Son ben cosins germans!

¿No es ver qu'ha d'esser una delicia trobarse ara devers la Xina baix d'aquella república flamant? ¿No es ver que hi ha de fer un estar... d'àngels a sa ma enrevés?

¿No es ver que, tot lletgint aqueixes noves de Xina, a qualsevol li venen ganas de cridar a tota veu: ¡¡Visca sa república!!!

V

Segueixen es gargays

S'Obreterro Balear segueix vomitant mentides i gargays contra's Clero, suposantlo tot soyat de *luxuria*, i s'inventa paraules que atribueix a St. Juan Crisòstom i a St. Jeroni per acusar d'incontinencia es cristians des temps d'aqueys sants com si fossen sa gent més porca que llavò hi havia an el mon. I calumnia St. Jeroni fins a s'estrem de suposar qu'aconsepyá a una mare i a una fia que, en lloc de casarse, visquessen amistançades. ¡Quina calumnia més descarada! ¿D'ont se treu es paperot socialista aqueixes senayades de calumnies desvergonyides i de fema entabanadora? Es segur que hu copia de qualque llibre infame que's canalles d'escriptors socialistes escriuen encistanthi més mentides que paraules. Pero ¿que sap s'Obreterro Balear de Sant Juan Crisòstom ni de St. Jeroni? ¡Si aqueys sants escrigueren ab una llengo que's socialistes en tota sa seua guimera vida no han entesa ni entendrà may!

VI

¡Hala, petit!

Es paperot socialista de Ciutat insulta el Papa perque está dins un palau i té automòvil. Pero ¿que no n'hi ha de socialistes a França, a Alemanya, a Bèlgica, i fins dins Espanya, que viuen dins un palau i tenen automovil i manetgen es doblers a palades? Prou que sí que n'hi ha; i d'aqueys s'Obre Balear no té res que dir; i se'n guarda com de caure d'anarlos a retreure que son es qui's compateixen més poc des pobrets que acaben primer es pa que sa talent, i que no's sap que donin may ni un centim p'es pobres. En canvi, no s'atura aquell paperot de dir la mala pèssima del Papa, que no para may de fer grans almoynes an es pobres. Sense anar més lluny: s'altra diassa el Papa enviá 25000 pessetes an es pobres de Sevilla, perjudicats ab aquella feresta barrumbada d'aygo que hi hagué. ¿N'ha dit res es paperot socialista d'aquest acte de generosidad paternal del Papa? Ni mitja paraula. I ¿no's diu aqueix paperot «defensor de sa classe obrera»? Prou que sí. I aquestes 25000 pessetes del Papa ¿que no eren un benefici pe' «sa classe obrera»? Prou que sí; pero es paperot socialista no'n diu res perque ell no'n té cap pel de «defensor de sa classe obrera»; lo qu'es ell, un *esplotador* d'ets obrers bi-duins que'l s'escolten.

VII

Gent ab gent i el dimoni ab so seu parent.

Es tres paperots *Obre Balear*, *El Ideal* i s'*Animalot pudent* surten en defensa de ses famoses pertefens Vigné, aquelles dues... *subjectes*, que, per que ofenién a sa *Moral*, les varen haver d'enflocar una bona multa a elles i an ets empresaris des teatre aont esposavensa seua nuesa; i es tres meteixos paperots no deixen part sana an es digne Sr. Governador, perque, cumplint sa seua obligació, enflocá sa multa an aquelles *subjectes*. Es natural qu'aquells paperots vagen ajuda an es qui ofenen sa *Moral* i contrari an es qui la defensen. Així son ells. ¡Quines carrosses... de bruticia i desenfrenament!

DE TOTES ERBES

20

Més ventays an En Juan Monserrat de Lluchmajor.

Suposat qu'aqueix socialista lluchmajorenc va dir que's nostros *ventays* l'entretenien tant, seguirem donant-nhi sobre es Comte d'Espanya, tan calumniat i malfamat per tots es revolucionaris espanyols, lo qual es una gloria per ell, ja qu'aquella tropa d'En Barrufet tenen per ofici anar cuantra tot lo bo i ajuda a tot lo xerec, a tot lo dolent. ¡Hala, idò, parau una mica, Mestre Juan Monserrat lluchmajorenc!

¡Bona soldada les donará En Barrufet de lo bé que'l serveixen!

VIII

Segueix lo de «sa Porta»

S'*Animalot pudent* segueix dient *animallades* contra es defensors d'aquell Monument Nacional que sa barbatxa mossoneira de Ciutat ha fet mal-bé, cometent un *crim*, segons ha declarat es Govern dins ses Corts. En canvi, *El Ideal* té es bon sentit de cantar una lletania ben edificant an es *criminals* que tomaren aquella veneranda *Porta*. Es ben trist i vergonyós qu'un paper republicà haja de recordar a certs *conservadors* un enfilay de dictats de raó que's veu qu'aquells les tenen molt olvidats. N'estam empegueidíssims de s'actitut que certs *conservadors* ha observada respecte de lo de sa *Porta de sa Reconada de Sta. Margalida*. Negú més qu'ells estava an es cas de *conservarla*. ¿No l'havía feta declarar *Monument Nacional* es meteix D. Antoni Maura? Es mal es que n'hi ha de *conservadors* que ni comprenen ni practiquen ni volen certs punts de política que En Maura representa personifica dins Espanya.

IX

Sa vaga de miners d'Inglaterra

L'han moguda es miners de carbó per que los pugín es jornal fins a un estrem que's patrons consideren impossible. Com des carbó de pedra anglès se'n serveixen s'inmensa majoria des ferrocarrils, bucs de vapors i fàbriques de tot lo mon, aqueixa vaga fer de rebot totes ses nacions civilisades. I passen dies i dies, i ni es miners volen afluxar ni es patroas. I un no sap lo que succeirà. Es miners tenien caixes de reserva i fins ara han menjat d'aqueixes reserves; en acabarse aquestes ¿d'ont menjarán? Aquí está es rè. S'es estesa tant aqueixa vaga, que abraça milions d'obriers. Es Govern anglès cuyda a fer uy per veure si hi trobará una sortida, i no le hi troba en cap manera. E-hu veurem com els-e dirá an es socialistes aqueixa vaga! ¡Lo més segur es qu'obriers i patrons en sortiran ab so cap romput i afoflats Deu sap per quin temps! ¡El Bon Jesús mos assistesca! ¡Amen!

Es Comte d'Espanya Capitá General de Catalunya.

Com a tal Capitá General de Catalunya hagué de fer el Sr. Comte tot lo que pertocava per restablirhi sa pau, alterada p'es reyalistes *malcontents*, i castigar segons lley es capspares d'aquests, responsables de tal alsament.

E-hi havia complicats uns 300 oficials reyalistes, presos ab ses armes ab sa má. Qualcú de la Cort trobava que'ls havien de fusellar; pero es Comte d'Espanya i ses altres autoritats militars de Catalunya s'hi oposaren, i es trecents oficials les

se'n dagueren a Ceuta. Es caporal major des *malcontents*, el *Jep dels Espanys* (Jusep Bussons) s'era tirat dins França, i la primeria de 1828 entra dins Espanya ab cinc *Ajudants* per moure un nou alsament. Es Comte de Mirasol, subaltern des Comte d'Espanya, l'aplega ab sos cinc *Ajudants* dia 2 de febrer, i dia 13 los fusellen a Olot. A altres reyalistes, compromesos ab s'alsament passat, es Comte d'Espanya els aplicá la ley, porque devant ell, p'es qui hi faltaven, no hi havia tu ni vossa mercè, sino rasedora igual per tothom; en lo que no hi ha res censurable, sino molt qu'alarbar. ¿No es tal volta s'igualdat de tots devant sa ley una de ses conquestes més grosses de sa sivilisació i de sa democràcia en so bon sentit de sa paraula?

Aquell fer la ley es Comte d'Espanya an es reyalistes *malcontents*, els anava molt bé an es *liberals* de Catalunya i especialment de Barcelona. En Modest Lafuente, tan *liberal* de cor, confessa dins sa seua *Historia de España* (Libr. XI, c. XXII), que aquell rigor des Comte d'Espanya servi an es *liberals* per fer an alé, i fins ells ajudaren an es Comte a descubrir certs reyalistes culpables, no per que els-e fessen cap moixonía, sino per tot lo contrari. Es *liberals* meteixos, quant es Comte les aplicá la ley a ells, li retregueren aquells servicis policiacs que li havien fets an es seudia. De manera que an els *liberals* els anava molt bé es rigor ordenansista ides Comte d'Espanya mentres pegás demunt ets «altres», els reyalistes, i no'ls-e tocás a «ells». Ells «liberals», com tants d'altres, sempre son estats així.

Així com es «reyalistes» no s'aturaren de «conspirar» contra la «Constitució» desde que pujá dia 7 de mars de 1820 fins que caygué dia 1 d'octubre de 1823, així es *liberals* conspiraren sempre contra el «Rey absolut» desde 1 d'octubre de 1823 fins que's morí el rey Ferrán VII, qu'ells, entraren a corral ab la reyna Cristina. Es centres de conspiració fora d'Espanya eren Londres, París i demés ciutats estrangeres aont e-hi havia centenars d'emigrats, i dins Espanya eren ses llogies masòniques, que tenien es se fort a Barcelona, i n'eren instruments tots es militars *liberals*, porque ja's sap que sa revolució espanyola no la va fer may es poble, si no es militars. Es ben segur que encara hi hauria Monarquia tradicional o «absoluta» a Espanya si l'haguessen haguda de llevar ets homes civils just ab so poble. Qui va sortir a's mitx sempre per tombar aquella «Monarquia» i per fer sa «revolució liberal», foren es militars «liberals», servintse de ses armes que'l Rey i sa nació los havien confiades per mantenir s'honor i sa pau d'Espanya i no per pujar o tombar sistemes de govern.

Idó bé, es conspiradors «liberals», militars casi tots, que «trebayaven» a Barcelona contra'l «Rey absolut» devers l'any 1828, trobaren sabata de son peu ab so Comte d'Espanya, no per gust que passás aquest de tayar caps i colls ni d'enviar a veure St. Pere, sino porque aquells senyors estaven fora de sa ley, i feyen tot quant sabien per tombar sa ley que a les-hores retgia dins Espanya: feyen ab una paraula, lo que sa ley castigava ab pena de mort; ley que no havia posada ni feta posar es Comte d'Espanya, sino que l'havien posat a ell de Capitá General per que la cumpiís i l'aplicás a tots es que tiraven de camella, a tots es qui la rompien i s'alsaven contra ella. Ses lleys ane que mos referim eren Reyals Decrets de 9 d'octubre de 1824 i de 17 i 21 d'agost de 1825, que dins es sistema de Govern llavó vigent eren vertaderes lleys. El Rey havia decretat dia 9 d'

octubre de 1824: 1er qu'«eren reus de lesa-Majestat i quedaven condemnats a mort tots es qui's declarassen contra's drets del Rey o a favor de la Constitució»;... 4art. que «sa pena capital agafava també es qui n'induisen d'altres a alsar cap partida armada»;... 5e. qu'«eren reus de lesa-Majestat es qui moguessen alborots per mudar sa forma de Govern». Després, dia 17 i 21 d'agost de 1825, segons vérem an es derrers articles, el Rey declará que quedaven «condamnats a mort tots es qui s'alsassen ab armes contra's Govern constituít», com e-hu havien fet es General Bessiéres i sos companys.

¿Qu'aquestes lleys eren terribles? Conforme, pero això no hu porien allegar es «liberals», que acabaven de governar tres anys, i no havien feta altre cosa més que fusellar tots es qui agafaven ab sa fusta ab ses mans, alsats contra sa Constitució; no hu porien allegar es *liberals* qu'havien fusellada i assassinada tanta de gent just p'es «crim» de no voler sa «Constitució», com veurem més envant, si Deu ho vol.

¿Que aquelles lleys de 1824 i 1825 eren terribles? Conforme; pero no les havia posades es Comte d'Espanya ni havia influít per que les posassen.

Es Comte d'Espanya no poria fer més que cumpirles i aplicarles an es qui les rompessen; més ben dit, sensa faltar an es seu honor i a sa seua obligació, tenia qu'haverles de cumpir, mantenir i aplicar; i això ni més ni pus va fer es Comte d'Espanya es-sent Capitá General de Catalunya.

Repetim qu'un des forts principals de ses societats secretes (sa masoneria) era Barcelona, aont es *liberals* no s'aturaven de «conspirar», treballant desesperadament per dur s'exercit a «pronunciar» contra'l «Rey absolut» i a favor de sa Constitució. Idó bé, es Comte d'Espanya aglapi una partida d'aqueys conspiradors, paisans i militars, ben com promesos; les formá causa, les provaren jurídicament qu'eren tals «conspiradors», i no els-e valgué St. Pere: les fusellaren billo bil'lo. Casi tots ets agafats i fusellats eren militars d'alta graduació. Es caporal de sa primera conspiració descuberta era un tal D. Jusep Ortega, Coronell Governador de Monjuich a's temps des *liberals*, complicat en sa sublevació liberal de Tarifa (agost de 1824), que venia ab instruccions i diners d'En Mina, un des caps-pares *liberals* més grossos, que desde Londres dirigia totes ses conspiracions contra'l «Rey absolut». N'Ortega també duya instruccions i diners de ses llogies de Gibraltar. Es Comte d'Espanya aglapi aquest tort, i llavó un tinent coronell, un graduat de capitá, un tinent, dos sargents, tres «cabos» i quatre paisans; i en virtut de sentència que les feren en consey de guerra, les fusellaren dia 19 de novembre de 1828.—No per això's donaren ets altres conspiradors, sino que seguiren sa seua tasca, pero també la segui es Comte d'Espanya, que n'aglapi una altra partida, això es, dos coronells i cinc paisans; i «convictes» i «confessos en causa de conspiració», dia 26 de febrer de 1829, les passaren per les armes, i ab ells n'ajusticiaren tres més, reus de crims ordinaris i també de conspiració. Més envant, dia 30 de juliol des meteix any n'ajusticiaren nou més p'es meteix crim de conspiració, en virtut de sentència segons ses lleys de llavó. De manera que's Comte d'Espanya ses morts que decretá a Barcelona, això es, ses sentencies de mort que aprová i feu executar, foren 36 en nou mesos; trenta sis *liberals* per conspiradors enviá an es suplici, previa formació de causa i l'aplicantlos sa pena que ses lleys vigents els-e mareaven.

Ara bé, qu'in tenia sa culpa d'aquells 36 morts? Es Comte d'Espanya,

que no feu més qu'aplicarlos la ley, o aquells 36 morts que en vida s'alsaren contra sa ley, fentse reus de pena de la vida? Si ells no haguessen «conspirat», si no'ls haguessen agafats ab sa fusta ab ses mans, si no se fossen alsats contra ses lleys ¿se seria posat ab ells es Comte d'Espanya? ¿les hauria dit: «com va la vida?»

—¿Que no era ver que fossen tals conspiradors ni qu'haguessen fet res contra la ley? Naturalment, això es lo que diuen es *liberals*. Es revolucionaris sempre han dit lo meteix, i tots pretenen esser innocents des crims que'ls imputen. Tal volta no hem vist aqueys anys derrers que aquella partida de criminals complicats en sa *Setmana trágica* neguen i reneguen que hi tenguessen art ni part? ¿Tal volta no han pretengut presentar En Ferrer i Guardia com innocent, com a net de tota participació en aquella revolució de Barcelona, després d'haver es meteixos republicans declarat contra ell, fins a s'estrem de que's Tribunals Militars, demunt ses declaracions des meteixos republicans, el condemnaren a mort i el fusellaren com a promotor i director de sa *Setmana trágica*? Es «liberals» neguen qu'aquells 36 ajusticiats p'es Comte d'Espanya a Barcelona ets anys 1828 i 1829, fossen vertaderament conspiradors ni culpables. Els es a ells es negarho. Ells e-hu neguen; pero s'història ha confirmat; s'història imparcial diu ben clar i llampant que's Comte d'Espanya no feu més que cumpir sa ley, vigent llavó dins Espanya, ley de que no era ell responsable ni poria deixar de cumpirla, mantenirla i aplicarla, per més sensible que fos.

Si, trenta sis foren es que ajusticiá es Comte d'Espanya, i per això es *liberals* i revolucionaris espanyols el tractaren de «tigre sanguinari»; si, trenta sis. «Més en fusellá un decapvespre es virtuós O'Donnell de resultes des sucessos de 22 de juny i ab uns procediments més curts», diu D. Vicens Lafuente (*Hist. de las Soc. Secr.*, T. I, p. 473 i s.); i afitx es meteix respectable i imparcial historiadore: «Es de rigor, en parlar de tals fusellaments» (des Comte d'Espanya), «fer una descripció terrorífica de s'horror que causaven dins Barcelona, de s'espeter de ses canonades de la Ciutadella, des dol general de sa població, des caràcter sanguinari des fiscals, de sa venalitat de la policia, de s'espectacle aborronador des cadàvers penjats a la forca, i tot lo altre que's periódics i novelistes tenen an es seu repertori epic i dramátic per quant fusellen amics o còmplies seus, pero que no s'en recorden gota en fusellar es seus contraris». «He demanat, segueix dient D. Vicens Lafuente, a diferents reyalistes catalans i barcelonins de ses impressions d'aquell temps, i m'han assegurat que no tengueren cap esglay l'any 1827 i 1828, pero que'n tengueren ferm l'any 1834 i 1835, quant es *liberals* fusellaven es reyalistes per tornarlos es jornal. Ja me figurava jo això meteix abans que m'ho diguessen; i no seran mester grans esforços per fer veure an es lectors, que, quant es vencedors polítics fusellaven es seus inemics, es correlligionaris des fusellats estaven ben retgirats i creyen que tot lo mon estava aborronat i que tothom duya dol, allá ont ets amics des fuselladors trobaven aquells suplicis sa cosa més natural del mon». «Pero ¿que son es fusellaments que va fer es Comte d'Espanya devora es de Baracaldo, Montealegre i altres mil anteriors an aquéstos? I si per aquells diuen «tigre» an es Comte d'Espanya, ¿quin nom donará s'història an es que feren fer aqueys altres fusellaments?»

«Sa questió, acaba dient dit Sr. Lafuente, queda reduida a sebre si

vertaderament» eren «conspiradors» aquells que fusellá es Comte d'Espanya. «Com no pocs escriptors se'n feren grossos, després, d'haver presa part en tals conspiracions, i no pocs *liberals* bravetjaren de lo meteix, i fins posteriorment els-e donaren premis per aquesta cosa, resulta que's Comte d'Espanya fusellá aquells malenats segons es Reyals Decrets de 17 i 21 d'agost de 1825, contra es conspiradors».

Ademés d'aquells 36 fusellats, n'enviá es Comte d'Espanya 45 més an es presili de Ceuta porque sa part qu'havien presa en tals conspiracions, no era tampoc tan grossa, que meressessen fusellar.—N'estava molt lluny es Comte d'Espanya de passar gust de fusellar gent: sols fusellava quant segons sa ley pertocava fusellar. Ab això es Comte d'Espanya les va fer espessar ses ganes de conspirar an es *liberals* barcelonins, que no tengueren altre remey qu'avesarse a fer de bons al'lots una temporada.

¡Hala, ido, vos, Mestre Juan Monserat lluchmajorenc! ¿que hi deys a tot això? ¿Moguereu sa cassa, i ara estau tan poc per piular? ¿O estau retgirat també com es *liberals* de Barcelona devers l'any 1828 i 1829? No hájeu por, homo! ¡No vos fusellarem tampoc! ¡Mos basta xeremiarvos ab aqueys articles tan inofensius!

N'Elieoretà

(segueix)

Com es Vey-Orquès senti aquell estabó per demunt sa teulada i per devall es bufet, qu'era Na Trec-a-trec que hi triconetjava ab s'escudelleta de brou i ab sa cadenota «rac-a-rac» «rac-a-rac», just per moure iressa—com es Vey-Orquès, idó senti tot aquell rebeubetx, pega crit de dins es llit, escotifladot i xerecot com anava i que no tenia delit de res, dient:

—¿Qui dimoni hi ha per aquí dins?

—Una criada seua i de la seua fia la Senyoreta Elieoretà! diu Na Trec-a-trec.

—De aquella polissona de sa meua fia, e-hu pots esser criada; pero meua, en cap manera. Tan polissona deus esser tu com ella, porque no s'apleguen fins que s'assembien.

—Que no s'enfat, mi senyor! diu Na Trec-a-trec ab tota sa dolsor que va sebre. ¡Que no s'enfat per amor de Deu! que vossa mercè no ha mester rabiades, sino delit i consol!

An es Vey-Orquès li vengué molt de nou qu'aquella veu qu'ell no sabia qui era, li sortís d'aquell modo, i se va sentir una tenor de cor, que casi esclatá en plors, fins que va dir, ja més blan i amatent.

—Pero ¿qui ets tu que te'n vens a parlar-me així?

—Ja le hi he dit, mi senyor, diu Na Trec-a-trec. ¡Som una criada de vossa mercè i de mi Senyora la Senyoreta Elieoretà, qu'he sabut que mi senyor no acaba d'anar bo i que té es seu coret una mica buyt de consol, i que no té una bona ànima que li vaja darrera, malaltet com está dins es llit; i he dit: Ara me'n hi vaig a veure si voldrá una escudelleta de brou de galleta véya, qu'es es millor un brouet que parla, mi senyor. Me crega, parla! ¡El tast per un gust, mi senyor!

Ab això Na Trec-a-trec ja era entrada ab s'escudelleta de brou dins s'alcova des Vey-Orquès, que romangué sensa polsos devant tot allò. Li varem venir mil pensaments, pero s'aferrá ab so millor, que va esser agafar aquella escudelleta de brou i calarla-se tota ab una timbola; i, ilepantse'n es morros, no s'aturava de dir:

—¿O quin brou més bo i més saborós! ¡Si que parla! ¡I ets àngels que hi canten! ¡Jo no'n 'via tastat may que s'hi pogués comparar! ¡Jo me'n acabaria set escudelles més!

—¿Que hu diu de bo, mi senyor? diu Na Trec-a-trec.

Massa que le hi dic! diu es Vey-Orquès.

—Idó fassa la bondat d'esperar una mica, diu Na Trec-a-trec, i ara meteix aniré a dur tot es que m'ha romás, i ja

que hi vats, duré també tota sa gali-
neta bollida.

—Idò vés, diu es Vey-Orquès, tot
esglayat d'aquella cosa, que hu veyà
i casi no hu creya que fos ver.

Sobre tot, ell Na Trec-a-trec ja s'es-
quitxa a sa torre, agafa s'olla ab so
brou i sa gallina bollida, i cap a ca's
Vey-Orquès! Se'n entra dins s'alcova,
le hi mostra, i es Vey-Orquès tot xe-
revel·lo, badant uns uys com uns sa-
lers.

—Que me'n direu? Ell se'n va enflo-
car d'escudelles de brou fins que n'hi
hagué, i llavò volgué que li deixàs Na
Trec-a-trec s'olla ab sa carn bollida
demunt es fogons, per que conservàs
sa calentoreta, i la se pogués empas-
solar més tart, en tornar tenir talent.
I llavò s'esclama:

—O Trec-a-trec ben volguda! ¡si
que hu es gros es favor que m'has fet!
¡Si que t'ho agraeisc ab tota sa meua
anima! ¡Demane'm qualsevol cosa!
que, per grossa que sia, si está ab sa
meua mà, desde ara la te accedesc!

—Prou que en té una de cosa mi se-
nyor, diu Na Trec-a-trec, que'm faria
un favor ben gros ben gros si la'm do-
nava pe'sa seua fia mi senyora Elie-
noretta!

—No me'n parlis d'aquella polisso-
na! diu es Vey-Orquès. ¡A tu qualse-
vol cosa! ¡a ella, rest! ¡Vaya! ¡digués
quina es aquesta cosa que jo tenc i
que tant i tant me demanes?

—Jo le hi diré, mi senyor! diu Na
Trec-a-trec. ¡Es aquella pessa de roba
que teixirem ab mi senyora la Senyo-
reta Elienoretta, tota d'un fil d'or i un
d'argent!

—Bono, diu es Vey-Orquès tu m'ho
demanes, t'ho accedesc! ¿saps aont
es?

—Prou que hu sé, diu Na Trec-a-
trec.

—¿Dulce n'! diu es Vey-Orquès
—No res idò, ara meteix! diu Na
Trec-a-trec. ¡Bono, mi senyor! que's
servi sa i fort, i que's cuyt molt! ¡Que
estiga bone! I ja re-veure! ¡ab Deu
sia!

I Na Trec-a-trec ja se'n va allà on es-
tava estojada aquella pessa de roba qu'
havién teixida ab N'Elienoretta, tota d'un
fil d'or i d'un fil d'argent, d'un fil d'or
i un d'argent. La treu de dins sa caixa,
la s'embolica ben embolicada, i ja es
partida de d'allà, vola qui vola, com
un estel; semblava un falcó que's tira
dalt un esbart de coloms.

—Que me'n direu? Ell ab una exhalaci-
o va esser a Ca'l Rey, se'n entra dins
sa cambra de N'Elienoretta, cridant
com una desesperada:

—¡Bon dia tenga, mi senyora! ¡Ja la
dué! ¡Si que la dué! ¡La veu! ¡La se
mir, senyoretta! ¡La se mir!

—Pero ¿que es això, Trec-a-trec, tant
de d'estabó? s'esclama N'Elienoretta,
ab sos cabeyts drets, tota esglayada de
veure-se ja davant es seus uys aque-
lla preciosíssima pessa de roba
qu'havia teixida dins sa torre de
son pare, tota d'un fil d'or i un d'ar-
gent, d'un fil d'or i un d'argent.

A la fi N'Elienoretta agafa Na Trec-
a-trec, i venguen besades i més besa-
des, que com que la s'hagués de men-
jar.

Ab això arriba En Bernadet; i, com
veu la feta ab Na Trec-a-trec i sa dit-
xosa pessa de roba, se posa a botar i
a tirar es capell a l'ayre, i venguen
mans-belletes i més mans-belletes, i
pareixia que tornava botx.

En Pere i En Juan se'n temen, i aga-
fen Na Biatriu i Na Bet, i ja les
diuen:

—Es segur que Na Cara d'ase i En
Bernadet tenen cosa! Mouen estabex
ferm devers sa seua cambra! ¡Ja po-
retu veure si aclariu qu'es! ¡A veure si
es que ja tenen sa pessa de roba llesta!
¡Vltros ¿com la teniu?

—¿Gom l'hem de tenir? ¡Que no sa-
bem de que anam encara! digueren
aquelles dues bames, fent carusses.

—No res, diuen elles, aglapirem Na
Trec-a-trec a veure i li treym res.

Fet i dit, vegen Na Trec-a-trec que
feya sa torniola per davant sa cambra
de N'Elienoretta per veure si, com qui
no n'es, aclariria qualque cosa de Na
Biatriu i Na Bet.

Aquestes s'hi arrambaren, i ja en-
vesten Na Trec-a-trec, pensant plo-
mar-la a ella; pero va esser a s'en re-
vés, foren elles ses plomades.

—Que tal, Trec-a-trec? diuen elles.

—Que tanmeteix teniu sa pessa de roba
envantet?

—¿Envantet? diu aquella. ¡Eil ja es-
tam cansades de tenirla llesta i re-de-
llesta!

—¿Que mos dius? s'esclamen aque-
lles.

—Lo que sentiú! diu ella.

—¡Veyam, Tre-atrec! diuen elles afi-
cantli casi es nas dins ets uys i parlant
ben petit ben petit. —Mira, li digueren,
bé saps tu que som amigues teues,
Trec-a-trec!

—Ah si, molt! diu aquesta.

—Idò bono, diuen elles, mos has de
dir ben secret ben secret de que l'heu
feta an aquesta pessa de roba.

—¿Que'm destapareu, diu ella, si vos
ho dic?

—Ni may! diuen elles.

—Idò vos ho diré, diu ella, pero m'he-
heu de jurar que no'm destapareu.

—T'ho juram! t'ho juram! diuen
elles. ¡Jesus, creueta! ¡Jesus, creueta!

I fent una creu ab sos dos dits gros-
sos de ses mans, la besaven com a ra-
bioses.

—Prou! prou! diu Na Trec-a-trec,
com veu tants d'estabexos. Per amor
de Deu no'm destapeu, que, si mi se-
nyora hu sabia, me desxuyava! no
me'n escaparia.

—Vaja, digueren aquelles. ¡Amo-
llali!

—Idò, diu ella, heu de creure i pen-
sar i pensar i creure que mi senyora
h'ha feta sa pessa de roba (no hu endevi-
narien may de lo que l'ha feta); idò l'ha
feta de càrritx i paumes: un bri de
càrritx i un bri de pauma, un bri de
càrritx i un bri de pauma. ¡I vos as-
segur qu' es una cosa que val uys
per mirar! ¡Vaja quina garridesa de
feyna!

Com Na Biatriu i Na Bet sentiren
allò, s'esquitxen a ses seues cambres a
contarho an En Pere i an En Juan, i
aquests digueren:

—No res, vltros feysho d'espert i
de fil d'emplomar; sempre vos sortirà
més fort i més fi que no de càrritx i
paumes.

I aquelles ja son partides a cercar
espert i fil d'emplomar, i allà tix qui
tix de nit i de dia, sensa parar un mo-
ment; i d'en-tant en-tant que deyen:

—E-hu veurem Na Cara d'ase si
mos safalcara! ¡En farà de riayes
aquella carota seua quant veurà
aqueix teixit nosto, qu'embellirà!
¡Quin porro que se'n durà sa gran mo-
pia de Na Cara d'ase!

I allà tix qui tix, i bones fisconades
a Na Cara d'ase!

Ab un parey de dies tengueren sa
pessa de roba d'una cana d' ampla i
set de llarc; pero una cosa mal for-
matjada de tot, lo més raspallosa i
plena d'estarrancs i berrugues.

Arriba es dia que feya vuyt; el Rey
aplega tota la Cort, i crida N'Elienore-
ta, Na Biatriu i Na Bet per que presen-
tin cadascunà sa seua pessa de roba
d'una cana d' ampla i set de llarc.

Na Biatriu i Na Bet foren tan fala-
gues d'anar a dur sa seua presen-
taya, que al punt ja s'entreguen ab
aquell bunyol de teixit d'espert i fil
d'emplomar; i tothom, com e-hu veren
tan mal encitronat i tan comunot, to-
thom se cala a riure, i elles més empe-
gueides qu'un porc.

Mentres tant se'n vé N'Elienoretta
ab sa tela aplegada dins un gran mo-
cador de seda vermey devall xella; la
treu des mocador, i comensa a desple-
gar-la davant tothom: tenia més d'una
cana d' ample, i allà desplega qui des-
plega. Com en tengué set canes de
desplegada, n'hi havia altre tant sen-
se desplegar.

I allà haurieu vist el Rey i la Reyna
i tots es senyors i senyores de la Cort
que's cuydaven a treure ets uys mira
qui mira aquella roba que llambretja-
va tota. ¡Com no havia de llambretjar
fora mida si era tota d'un fil d'or i un
fil d'argent, un fil d'or i un d'argent,
i no hi veyen una tara de res en-lloc,
com si fos teixida de mans d'àngels.

Tothom, i el Rey es primer, varen
dir que N'Elienoretta havia guanyada
s'acció, i que Na Biatriu i Na Bet no
li arribaven ni a ses soles des peus.

—Bono, digué el Rey, fentse com-
parèixer ses tres reveleres davant
ell; ja heu feta sa primera prova; ara
fareu sa segona, que serà això qu'ara
vos diré: dins set mesos me presenta-

reu un cusset. Sa qui'l present més
agut i galanxo, aquella ab so meu fiy
que l'auramenada, serán ets *Hereus de
la Corona*. ¡Hala idò! ¡ja vos poreu
aguar! ¡Ara es s' hora de treure s'es-
tam!

N'Elienoretta se tancà ab Na Trec-a-
trec per tirar junta sobre lo que farien,
i Na Biatriu i Na Bet ab En Pere i En
Juan també el se feren cloquetjar fort
an es cap per veure com safalcarien
aquella feresta Cara d'ase, que ja co-
mensava a ferlos massa nosa.

(Seguirá.)

JORDI DES REUÓ

J ara escoltau

EN VERA-VEU

D.

Cristianisme i Socialisme

(segueix)

3.—Contra sa riquesa

Es Socialisme no pot veure sa ri-
quesa, l'escomunica, la maleeix. ¿I
l'Evangeli? ¿Qui no sap que també
se demostra poc favorable an ets ho-
mos que disfruten de s'abundancia
de bens de la terra? També l'E-
vangeli diu contra es rics paraules
agres, a vegades massa riguroses, an
es parèixer. I es despreci, es poc cas
de ses riqueses va penetrar tan en-
dins des cor des primers cristians,
que, segons diuen els *Fets dels Apos-
tols*, es més piadosos renunciaven tots
es bens seus en favor de la comuni-
dat. ¿Qui no sap que es qui coneixen
bé s'història des poble de Deu, diuen
que's Profetes pareixen oradors so-
cialistes, que posen sa causa i es bé
des poble baix de sa protecció de
Deu? En Renan i En Jaume Darmes-
teter e-hu han demostrat.—Es a dir,
que, si es Socialisme defensa que
s'actual sistema ¡capitalista, que fa-
voreix s'ociosidad i sa gran vida d'al-
guns en perjudici de sa majoria des
poble, somesa a lleys de fatiga i mi-
seria inmerescuda, es un sistema in-
just,—també es Cristianisme, per bo-
ca de s'escola catòlica, e-hu defensa.
De manera que sols quant es Cristia-
nisme no volgués regonèixer ses ini-
quidats i abominacions socials que
avuy son públiques i notories, sols
quant es Cristianisme s'esposàs an es
restabliment de sa justícia, el porien
acusar de fer sa causa des rics con-
tra es pobres; i aquest cas no se
dona.

4.—S'idea de felicitat

Ademés, es Socialisme no ha man-
llavada, no ha laicisada s'idea fon-
amental cristiana del paradís, quant
ha predicada sa seua fe ab una so-
ciedad nova tota feta de justícia i de
dixta, i d'ont desapareixerán ses ri-
validats entre ets homos, convertits
cop en sec en fraternals cooperadors
d'una llarga armonia social? «Un mon
aont sa mentida baix de cap forma no
tendrá raó d'esser, mon aont sa po-
bresa i sa almoyna serán desconegu-
des, aont ja no hi haurà esclavitut ni
servitut, sino que sa major llibertat
se conciliarà am sa més estreta unió,
unió feta p'els poderosos lligams de
s'interès i p'els fils de seda de s'amor»
(*Le neuf Monde moral. Rob. Owen*).
Amb una forma no tan lirica, pero
am sa meteixa idea dominant, fan
passar avuy es socialistes més em-
buystes per davant la vista des socia-
listes biduins sa *simpática* (!) fi-
gura del cel socialista demunt la ter-
ra.

5.—Fraternidad

Es socialisme predica sa fraternidad
universal. Pero es Cristianisme ¿que
la predica manco? Ca! Molt més ¿que
la predica i am més proves, am més efi-
cacia persuasiva, am més eficacia
práctica. Es Cristianisme presenta
s'humanidad com una gran familia de
germans, es Cap de la qual es Deu,

Criador i Senyor de tot ei mon, i es
Germá major d'ella es Jesucrist. De
tal manera aqueixa idea domina dins
l'Evangeli i es tan predicada per Je-
sús, que eminencies protestants com
Harnaack altre cosa no volen veure
amb eil sino es això. Encara que nol-
tros no volem dir tant, pero tenim
tanta de fe en sa realitat de sa fra-
ternidad humana, fundada en princi-
pis cristians, que orgullosos porem fer
a qualsevol socialista impareial, sin-
cer i ben coneixedor de s'història des
seu partit, aquesta pregunta: **veyam,**
digaumos, ¿quant ha tenguda més for-
sa atractiva, més eficacia davant es
poble sa noció socialista de *fraterni-
dad social*, sino quant l'heu acomoda-
da més i millor a sa noció cristiana
de sa meteixa?

Si es Socialisme ha inflada s'idea
de fraternidad amb sos seus; ayres de
justícia, de elevació material, de rei-
vindiacions socials, de solidaridad
universal de sa sane, també es Cristia-
nisme, quant predica sa fraternidad,
comensa per imposar a ses voluntats
individuals es devers d'aquesta soli-
daridad, que pervé de pertányer tots
a una meteixa font; i no sols això, si-
no que an aquesta solidaridad natu-
ral de sa carn, afegeix una solidari-
dad sobrenatural, que, si per una ban-
da consisteix en s'universalidad des
mals o de ses miserias heretades d'
Adam, per altre banda se funda en
una consoladora solidaridad de bens,
això es: 1er, la Redenció, acte infinit-
tament sublim i generós de solidari-
dad; 2n, en sa caridad, per la qual tenim
sa consigna de no despreciar ni
es més petit des nostros germans,
d'amar cada un des fiys del gran *Pa-
re de families*, encara que sia un *sa-
marità*, un inimic nosto; 3er en s'ab-
negació, per la qual se reprimeix i
mata s'ambició desordenada d'inte-
ressos personals, s'egoisme, trencador
de germanat; 4er en sa justícia, que
fa que eumpliguem individual i so-
cialment am ses obligacions i deutes
que contreyem davant ets homos com-
e membres de l'humanidad; 4n, en la
gracia, que perfecciona sa naturalesa
i la fa més igual davant Deu i da-
vant ets homes; i 5n, fins i tot en la
Comunió dels Sants, qu'es sa més her-
mosa práctica de comunicació de bens
entre sa triple divisió de sa gran *fa-
milia del Pare celestial*.—De manera
que s'idea de *fraternidad*, encara es
més universal, més efectiva, més re-
alisable i més hermosa dins es Cristia-
nisme, perque aquest es sa seua
única i verdadera font.

6.—Igualtat

Es Socialisme proclama com-e prin-
cipi seu sa igualtat de tothom. Pero
també es Cristianisme la predica fa-
vint sigles com-e cosa propia, diguent
que tots els homos tenen ses meteixes
obligacions davant Deu, davant el
proisme i davant ells meteixos, sense
distingir entre amichs i inimichs, en-
tre bons i dolents: tal es es precepte
de sa *igualtat*. Es més: des principi
d'igualtat, deduit de ses doctrines de
Jesus, se desprèn: 1er que tot homo té
una dignidad que es precis reveren-
ciar, qualsevol s'en ses modalitats
esteriors de sa seua existencia, per-
que aquest homo, vestit am mantell
de riquesa o am pedassos de pobre,
cubert de llepra o sá i bo, virtuós o
no virtuós, es homo, es un ser racio-
nal; per lo tant, impedirli s'exercici
des seus drets i des seus devers, no
regoneixerli es preu i s'estimació que
mereix de tota sa humanidad, e-hu
porá fer un pagá, e-hu porá fer un
materialista, e-hu porá fer un revo-
lucionari; pero un deixeble de Cristo,
may per may. 2on que s'homo té
dret a sa justícia, a sa vida (*igualtat
económica*), dret que resultaria iluso-
ri si no fossen possibles i justs es me-
dis de sostenirse, es pa de cada dia,
sobre tot; pa no sols es necesari per
no morir-se de fam, sino tot es pa ne-

cessari per dur una vida justa i honesta, fàcil i agradable. Tots es doctors i teòlegs i Papes de l'Església, quant han fet aquesta i altres afirmacions no se son separats des principis igualitaris de Jesús. I quant s'escola catòlica ensenya que es *salari familiar* es es salari just; quant ensenya que si s'empresari no vol donar an es trebay sa convenient retribució, li es permès a s'obrer, després d'apurar es medis pacífics, apellar a sa coacció moral i a sa vaga (huelga), que fa sino regonièixer, baix d'una forma diferent, s'igualtat econòmica essencial entre ets homos i es dret irrenunciable a sa vida? Que s'homo, ser moral i espiritual, no viu únicament de pa? Està molt bé; pero també viu de pa, i d'aixo no'n pot prescindir. Es clar que sa desigualtat física perdurarà i may se remeyarà sa disparitat entre ets individus (i amb això cau en pecat es socialistes-colectivistes); així com may acabarà sa diferencia des rics i es pobres; pero s'igualtat moral, sa igual facultat d'exercir drets i devers, aquesta augmentarà i unirà ets homos entre sí, així com es Cristianisme vaja dominant més i més ses conciençies.

7.—Llibertat

Finalment, si es Socialisme se fa seu es principi de *llibertat*, es Cristianisme fa vint sigles que'l va dur an el mon d'ont es pecat l'havia desterrat. Sa tesis des Cristianisme es aquesta: que s'homo ha de tenir llibertat individual, civil i política. Individual: sa llibertat individual consisteix en so dret de pensar, parlar i obrar, qu'ha de tenir tot homo, sensa que's Poders públics puguin molestar-lo, contrariar-lo ni deternir-lo mentres ell no falti a cap ley, divina ni humana. Es Poders públics, ademés de protegir i encaminar sa llibertat, sobre tot, sa des dèbil, que es aquell qui més ajuda necessita contra sa forsa, han de respectar i conservar inviolables ses persones, en no esser qu'aquestes no se danyin a si meteixes, an el proïsme o a sa Societat. (La ley que permet sa llibertat, mitjansant fiança, a un acusat, ningú negarà que té s'ayre ben cristià, que es nada dins un medi ben cristià i d'un gran respecte a sa dignitat humana). Tampoc es permès an es Poders públics atentar contra es bens necessaris pe's exercici des devers i drets essencials; al contrari ha de intervenir prudentment an es conflictes econòmics, ha de procurar una més justa distribució de sa riquesa terrestre i una més segura protecció des qui manco poren defensarse. *Llibertat civil*: consisteix aquesta en sa igualtat de tots davant sa ley que castiga i que defensa; en sa igualtat de tots referent a ses dignitats i càrrecs; en sa igualtat de tots an es drets i an ses obligacions. *Llibertat política*: consisteix en porer s'homo exercitar fàcil i completament sa llibertat individual i civil. Sa participació des ciutadans, per si meteixos o per representants, an es govern de sa societat dins la qual viven, es el medi més eficaç, creym noltros, per conseguir aquest fi; pero això ja suposa sa llibertat individual, sa civil en exercici. Perque sols es qui té sense cap trava i garantissats es drets de viure, de parlar, d'escriure, de practicar sa religió, de posseir, d'heretar i transmetre, sols aquest pot intervenir en sa legislació, en sa administració de justícia, en sa declaració de guerra o de pau. An-e que vé intervenir an es negocis públics i voler viure es nostros drets i devers de ciutadans, si no tenim sa llibertat de governarnos a noltros meteixos ni sa nostra familia?

8.—Sa «Declaració des drets de s'homo»

Se dirà que sa doctrina actual des Socialisme sobre es seus principis es ben distinta, si no es contraria de sa que dona el Cristianisme. Està bé; tal

volta sia ver, per desgracia: pero no sabeu que infants e-hi ha que se giren contra sa mare, a pesar d'haverlos criats aquesta ab bona llet? Veyam, que s'atrevesca ningú a negar, am fonament i proves, que s'esperit des qui prepararen i compogueren sa «Declaració des drets» no va esser may influït per idees cristianes. Es que abans de provar tot això que deym, es socialistes mos haurien de demostrar que's principis de *llibertat, igualtat i fraternitat* qu'ells formularen, es a dir, els seus predecessors de 1789, eren radicalment contraris an es principis cristians, haurien de demostrar que, ni de dret ni de fet, aquells principis de tal *Declaració* no porien ni pogueren deduirse de sa veritat cristiana; haurien de senyalar-mos s'altra font d'on porien sortir. I això ningú hu ha fet encara.

E.

Vida socialista

I

Un socialiste mentider

A s'Ajuntament de Madrid e-hi ha un retgidor socialista qui es president de sa Societat de Ferroviaris, sense qu'ell e-hu sia ferroviari. I aquest retgidor que li diuen Sr. Barrio, es més passat va denunciar es Batle, que «a uns quants obrers emplepats a jardins públics» los tenia prohibit que s'apuntassen a una «societat de resistència» (socialista, com se suposa). Això era p'el Sr. Barrio una cosa molt antidemocràtica.

Empero si deym an es lectors que aqueix obrers emplepats a jardins públics, fent us des seus drets, se constituïren en societat obrera catòlica; si deym que es un retgidor socialista, president de sa Societat de Ferroviaris, sense qu'ell e-hu sia ferroviari, es qui vol obligar aqueys obrers a que s'apuntin a una «societat de resistència» (socialista, com se suposa), establida a sa *Caza del Pueblo*, per més senyes; si deym qu'es tot lo contrari de lo qu'ell va dir en pública sessió, tots a la una haurem de dir: ¡Uey! això del Sr. Barrio ja no es antidemocràtic, sino qu'es ben demagogich, això se diu tirania!

I encertareu. I per això, com es Socialisme no més creix gracies a sa forsa bruta, o gracies a sa coacció moral, gracies a sa violència i a s'amenassa; com es Socialisme no més augmenta ses files enganant pobres biduins i ignorants, prometent lo que no pot donar, pintant sa societat actual am colors tan forts i exagerats que falsifiquen sa veritat que's paupa i se veu; no mos vé de nou que el Sr. Barrio, president de sa Societat de Ferroviaris, sense qu'ell sia ferroviari, ara mos surti faltant a sa veritat, negant es fets, diguent una cosa pe's'altra i injuriant persones dignes que no prohibeixen a ningú lo qu'ell afirma.

I es tan ver això de que es Socialisme viu i augmenta enganant, que hu porem demanar a socialistes de *Solidaritat Obrera*, qu'es una societat tancada per orde des Judges. Aquest obrers ara queden sense societat, sense ajuda mútua, sense haver conseguit res des de lo que los prometien es caporals socialistes; que parlin aqueys 20.000 de sa *Solidaritat Obrera*, qui entraren an aquesta societat per engañ i violència; que parlin aqueyes víctimes de sa política revolucionaria, de sa política destructora i fratricida, que, d'uns quants anys an aquesta banda, desarrolla es Socialisme espanyol, sense que fins ara haja proposada ni conseguida a ses Corts cap millora positiva de sa classe. Que parlin! I llavor que eridi el Sr. Barrio perque uns quants d'obrerers catòlics, usant de sa llibertat ben fentesa, son entrats a formar part d'una societat que no es socialista, sino ben catòlica.

II

Sa vaga inglesa s'esten per Espanya

Sabem per cosa certa que an es Centre Obrer de Bilbao, ara tot just za quinze dies, es socialistes carregadors de carbó des moll tengueren una reunió prou im-

portant. Com es natural, canviaren impressions sobre sa lleonses provable vagma minera d'Inglaterra.

Després de seria discussió, després d'haver enaltit es gran principi de *s'unió fa sa forsa*, acordaren «declarar sa vaga de carboners a Bilbao com un acte de solidaritat am sos companys inglesos».

Empero ¡lo qu'es tenir una mala hora! Quant passaren aquesta proposta a votació, se trobaren am qu'eren 12 no-més ets assistents a s'acte.

En vista de tanta concurrència, retiraren s'acort.

III

Pobres socialistes de Portugal

Fa un any qu'es radicals, es republicans, es socialistes, sa gent de taverna i es masons devant devant proclamaren sa República com-e redentora insubstituible des poble oprimid.

Ido bé; ara fa un any, any de miseries i sufriments, any de persecucions i de fam, qu'aquesta meteixa turba de radicals, republicans, socialistes i taverners atravesca carrers i més carrers de Portugal, am mirada de rabia, amb actitud amenant, am to de protesta contra es Govern avansadíssim de sa seua República ideal, perque ni los dona feyna, ni los dona pa, ni los respecta, ni los escolta, ni los garanteix sa seguredat individual.

No se son aturats am so declarar s'estat de guerra; aqueys ministres portuguesos tan demócrates no han cregut que bastava voltar d'Artilleria ses Societats Obreres; sino qu'han posat má damunt centenars de trebayadors i los han acaramullat dins ses fragates. Fins i tot es ministre de Justicia ha presentat un urgentíssim projecte de ley senyalant sa forma am qu'han d'esser jutjats es presos, qu'es sa *sumaríssim*; es tribunals que los han de jutjar, son es tribunals militars; es boldrons de presos que a cada judici han d'esser jutjats, serán de vint i cinc en vint i cinc. Es denotar es carácter casi complet d'inapellables que tenen aqueys judicis, perque no-més en poren apellar davant es Tribunal Suprem de Justicia Militar.

Així paga sa República portuguesa es servicis de sa classe obrera.

¿I an això li dirán també es socialistes «emancipació?»

IV

¿Unió de socialistes i masons?

Quant la pegam contra es socialistes, e-hu feym sempre donant raons fortes, fets clars i que no facilment se porán desmentir.

Ido bé; encara que sabíem que's gran programa des socialistes d'Erfurt declara esser un ideal des Socialisme «s'homo sense religió»; jencara que sabíem que en es Congrés socialista de Halle de l'any 1890 se digué qu'era necessari obrir escoles contra l'Església, posar mestres contra es capellans; i encara que sabíem que's socialista Bebel, tan conegut d'ets escriguedoretos de s'Obrer Balear, ha escrit que's Socialisme i es Cristianisme son tan contraris com es foc i s'aigo; empero no sabíem per cosa certa una varitat amarga, que tothom convé que la sàpia. No sabíem que's socialistes i masons fossen tan amichs, fossen carn i unglia; no sabíem que se donassen sa má de tan aprop: si bé recordarem que «no s'apleguen fins que s'asemblien».

Mos ho demostra an això es darrer Congrés Socialista hagut a Lyon (França) ara fa tres setmanes. Dia 20 de febrer se posà aqueixa qüestió an es congressistes: es masons ¿poren pertèixer a ses societats socialistes? Se va discutir molt i espés; empero sa resposta afirmativa va tenir una majoria de 52 vots damunt sa resposta negativa; varen esser 155 vots contra 103. ¿Que tal?—Es més; per que no digueu que no vós satisfís una prova, ventassí una altra. ¿Coneixeu En Magalhaes Lima? Pe'sa seua darrera conferència donada a s'Ateneu de Madrid, l'heu de conèixer. Ido aqueix gran republicanot, aquest cap-pare de sa masoneria portuguesa va declarar sa setmana passada que «existeixen relacions ben íntimes entre es republicans, i socialistes i sa masoneria».

¿Que heu sentit ploure? ¿O no hu creys que's masons i es socialistes se toquen, de tan aprop qu'están? ¿no hu creys que s'avenen en molts de punts des seu programa? Ido sapigueu que's Socialisme revolucionari, i es precis esser floscos per no notarho, camina cap dret cap dret a sa masoneria. Sino hu creuen es biduins des Socialisme, que mos demostrin lo contrari.

V

Imponderable activitat socialista

A Lluchmajor. Cap d'any de 1911.—«Sa Agrupació Socialista ha commemorat es V aniversari de sa seua fundació amb una reunió aon se va prendre café i se pronunciaren discursos.—E-hi hagué molt d'entusiasme, i hi enviaren representació sa *Juventut Socialista* i ses *Societats de resistència*. S'acordá felicitar N'Iglesias per sa campanya parlamentaria, i se va fer una colecta per sosteniment des diputat que s'Agrupació va comensar am 6 pessetes de sa seua Caixa i que va produir 14'50 pessetes.—Reyalment, es Socialisme a Lluchmajor progressa qu'es una barbaridat.

A Lluchmajor. Principi d'any de 1912.—«Es sabaters celebraren amb un café, s'onzè aniversari de sa societat «La Recompensa del Trabajo» i tot seguit parlen es companys Miguel Tomás i Miguel Stela, els quals ponderen ses ventatges de s'associació. S'acte fou molt animat.—Efectivament, «en aquest poble ses idees redentores (!) progressen a cada moment». Fins i tot se diu qu'aquestes idees, am sa via que fan, am so pas que duen, al punt serán a l'Àfrica dins es moro. En quant a moros, tots es moros de Moreria no son tan moros com es socialistes de Lluchmajor i de ses altres bandes. Es moros son sants devora ells.

Secceió local

Diurnenge de capvespre a sa societat «La Peña» e-hi ha hagué s'acte d'entregar solemnement an es nostro bon amic D. Juan Amer, Cap des Partit Conservador d'aquí sa «placa» que's seus correlligionaris li han dedicada per suscripció. Per solemnisar aquesta feta vengueren de Ciutat D. Manuel Guasp, D. Mariá Canals, D. Enric Sureda, D. Bartomeu Fons i D. Pascual Ribot i Maura: es primer, Cap des Partit Conservador de tot Mallorca; es segon i es tercer, des «Comité Provincial» des meteix Partit; i es quart, President de sa «Jovintut Conservadora» de Ciutat. D. Mateu Bonet va tirar un discurs explicant lo de sa placa i presentantla de part des conservadors manacorins a D. Juan Amer; el qual tot seguit doná les gracies molt afectuosament an es que de tal manera l'obsequiaven i honoraven, i va dir que sempre mantendria es «dogma» conservador que tot temps ha respectada sa Religió i ses lleys.—Llavo parlaren D. Manuel Guasp, D. Mariá Canals, D. Enric Sureda, D. Bartomeu Fons, el Sr. Ribes, i també l'amo'n Llorens Caldentey de Ca-N'Aulesa, que, a pesar des seus molts d'anys va estar molt expressiu i molt eloqüent.

Tots aqueys discursos foren aplaudits fora mida, i la gent en sortí molt agrada.

La setmana passada, gracies a Deu, va fer una partida de ruixades. Ara hi ha saó i es sembrats se'n son alegrats una cosa de no dir. I es natural: es conradors van ben xerevel-los.

Es sermons de Corema son molt coneguts, gracies a Deu. Hala idó si vos n'aprofitau, manacorins de tot pelatge!

Ja es cosa de comensar a «sortir de la parroquia.» No espereu tots es dia de St. Jusep o de la Mare de Deu ni es derrers dies de sa setmana de Passió i sa Setmana Santa; que llavóes pobres confessos no se'n veuen venja ni les deixau alenar.

Es devots de St. Jusep, que son tants i tants, van ben xelests perque el Papa ha tornada posar de precepte sa festa del gloriós Patriarca. Beníssim!